TELEMATIESE
SKOLE PROJEK

2023 VAKWERKBOEK
Graad 10

GESKIEDENIS

‘n Gemeenskaplike inisiatief tussen die Wes-Kaapse Onderwysdepartement en die Universiteit Stellenbosch.

Western Cape Government
FOR YOU
Education

Stellenbosch
UNIVERSITY
IYUNIVESITHI
UNIVERSITEIT

INLEIDING EN ONDERWERPE

HOE OM DIE GIDS TE GEBRUIK:

- **Twee Onderwerpe is gekies vir hersiening en om die vaardighede wat nodig is te konsolideer in Geskiedenis:**
    - **Die Wêreld in 1600**
    - **Transformasie in suidelike-Afrika na 1750**
- **Daar is 'n afdeling waar inhoud toegevoeg kan word. Gebruik die gids as riglyn om te verseker dat jy alle relevante afdelings van die werk geleer het.**
- **In die aktiwiteite (wat gebaseer is op vorige vraestelle) is daar wenke om jou te leiding te gee.**
- **Maak notas, teken prente en onderstreep belangrike idees!**
- **Onthou: hierdie werkboek is geskep om jou te help!**

!

Die Brongebaseerde afdeling (Graad 10-12) tel 50 punte! Hierdie versameling hersieningsvrae is nie beperk tot 50 punte nie omdat die fokus is op die konsolidering van 'n verskeidenheid vaardighede in Geskiedenis.

Elke Brongebaseerde afdeling word ingelei deur 'n SLEUTELVRAAG

- Lees die sleutelvraag
- Onthou die sleutelvraag wanneer jy die bronne deurlees en ander vrae beantwoord.
- Dit sal jou help om die paragraafvraag te beantwoord.

UITSAAISESSIES

Sessie	Datum	Tyd	Onderwerp
Een	26/07/2023	16h00-17h00	**Die Wêreld in 1600**
Twee	24/10/2023	16h00-17h00	**Transformasie in suidelike-Afrika na 1750**

AKSIE WERKWOORDE	BETEKENIS
BRONGEBASEERDE VRAE	
Lys, benoem, ... volgens die bron... Haal bewyse aan uit die bron Defineër die konsep ... Wat verstaan jy onder die konsep binne die konteks van …	Die antwoorde kom in die bron voor • Gebruik 'aanhalingstekens...' wanneer antwoorde uit die bron onttrek word • Die konsep word in die bron gedefinieër • Die bron soos dit verstaan word en in die bron gebruik word.
Verduidelik in jou eie woorde...	• Gebruik die inligting en verduidelik hoe jy dit verstaan. Moenie die inligting in die bron oorskryf nie.
Vergelyk ooreenkomste / verskille Vergelyk hoe die bronne mekaar ondersteun rakende...	• Identifiseer die ooreenkomste/verskille tussen die twee bronne as antwoord op die vraag. • Onthou asseblief die puntetoekenning **(2x2)** beteken dat twee ooreenkoms gegee moet word. Jou antwoord sal dus begin: • Bron A dui aan... en Bron B ...) √√ • Beide bronne dui aan dat...) √√ **(2x2)**
Lewer kommentaar op Lewer kommentaar op die bruikbaarheid/betroubaarheid/ beperkings/vooroordele van die bron rakende...	• Verskaf jou mening, versterk jou standpunt deur logiese standpuntinname en verwysing na relevante inligting in die bron, asook jou eie kennis. **(2x2)** • Die bron is bruikbaar/betroubaar/The source is useful/ reliable/ limited/ bias because**...** **(2 x 2)**
SKRYF VAN DIE PARAGRAAF	
Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf …	• Jy moet al die relevante bronne identifiseer. Gebruik die inligting in die bronne wat jou sal help om die vraag te beantwoord. Jy moet na die bronne waaruit jy jou inligting onttrek verwys, bv. Volgens Bron 1A … **(6)**

SESSIE 1: DIE WêRELD TEEN 1600
INHOUDSKARTERING

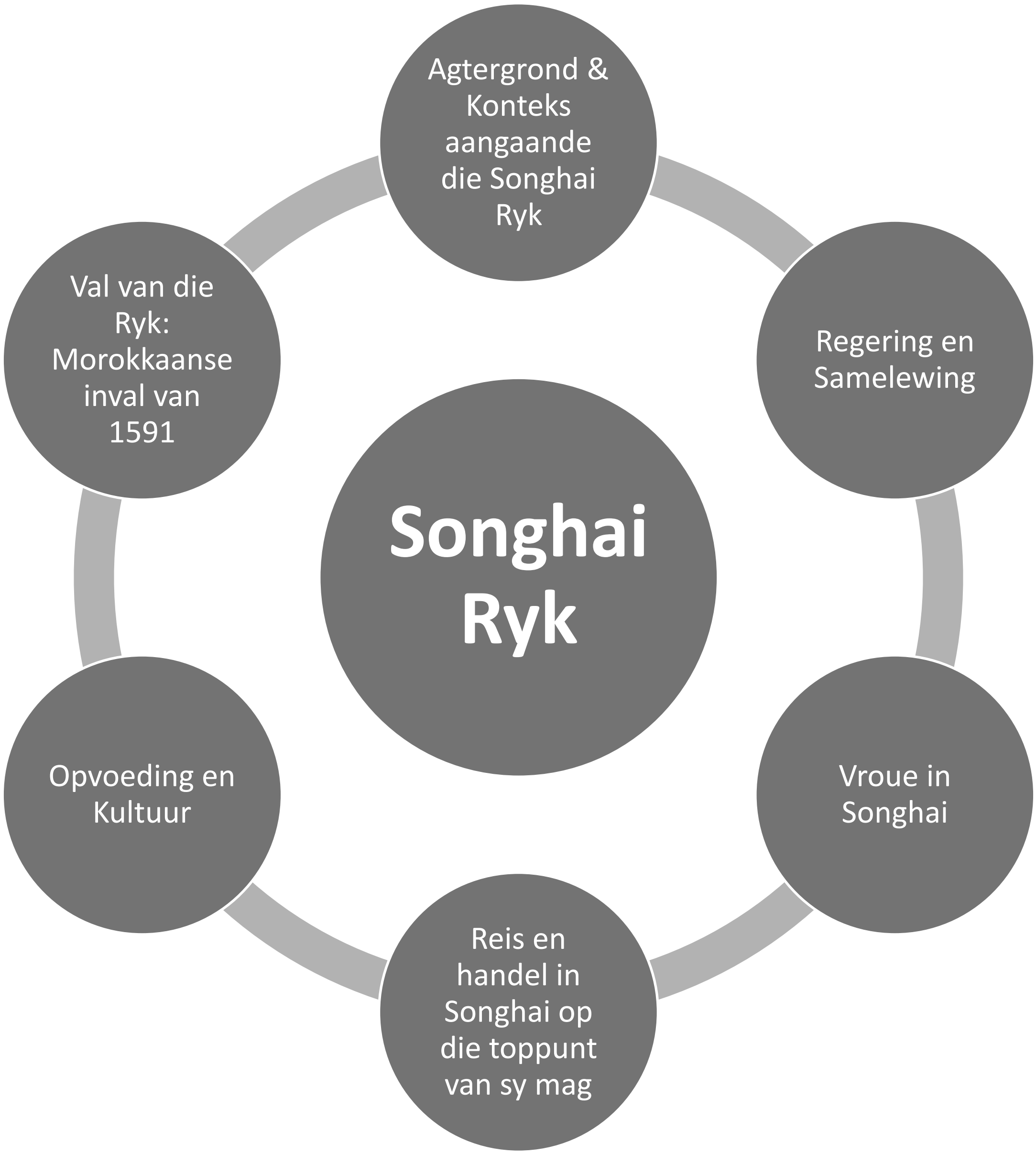

WAT JY MOET WEET

VOOR	TYDENS/GEDURENDE	NA
Kyk na die 5-minuut videogreep oor die Songhai Ryk. SCAN ME	Lees bronne met begrip sodat jy al die Vlak 1 kognitiewe vrae kan beantwoord.	Jy behoort meer selfvertroue te hê as jy Vlak 1 en Vlak 2 kognitiewe vrae beantwoord.
Kyk na die 6 -minuut videogreep oor Askia Muhammad. SCAN ME	Oefen om inhoudskennis te gebruik as jy die bronne lees. Lees bronne met begrip sodat jy al die Vlak 2 kognitiewe vrae kan beantwoord.	Lees die wenke vir die beantwoording van Vlak 3 vrae om jou begrip te konsolideer.

TERMINILOGIE

Begrip	Definisie
Oorheersing	
Kavalarie	
Geplunder	
Tiran	
Vyand	
Assimileer	

ADDENDUM MET BRONNE: Hoe was Sonni Ali daartoe instaat om die Songhai te oorheers?

Verwys na die Addendum met bronne en beantwoord die volgende vrae.

Bron 1A

Hierdie is 'n aangepaste uittreksel uit 'n biografie van Sonni Ali, die eerste leier van die Songhai-ryk.

Toe Sonni Ali in 1492 sterf, is sy seun en opvolger deur 'n staatsgreep (omverwerping) verwyder. Askia Muhammed neem toe die troon oor. Onder die heerskappy van Askia Muhammed het die Songhai-ryk vinnig uitgebrei. Teen 1500 het die Songhai-ryk meer as 1,4 miljoen vierkante kilometer beslaan: vanaf noord Nigerië tot die huidige Senegal. Destyds was dit die grootste ryk in die geskiedenis van Afrika.

Askia Muhammed het ook beleid ingestel wat handel met Europa en Asië verhoog het; gestandaardiseerde gewigte, maatreëls en valuta is in gebruik geneem; inheemse administrateurs van Songhai is met Arabiese Moslems vervang om die samelewing te ver-Islam en onderwys en geletterdheid aan te moedig. Hy het ook poste geskep vir die bestuur van finansies, landbou, wet, binneland, protokol, water en woude. Die tydperk van die bewind van Muhammed staan bekend as 'n goue era vir Moslem-geleerdheid aan die Sankore Universiteit in Timboektoe. Dit was ook 'n tydperk van kulturele herlewing.

[Geneem uit: https://www.blackpast.org/global-african-history/toure muhammad-c-1442-1538/ Besoek: 20 Desember 2020]

Bron 1B

Hierdie aangepaste uittreksel is 'n beskrywing van hoe Sonni Ali talle stede in die Songhai oorgeneem het.

Nadat Sonni ʿAlī Timbuktu beset en die Tuareg uitgedryf het, het hy die stede gepunder en talle burgerlikes uitgemoor waarskynlik uit vergelding vir die Moslemleiers se mislukking om hom van vervoer te voorsien na vervoer aan hom belowe was om die Nigerrivier oor te steek.

Sonni ʿAlī's se optrede in Timbuktu het vir hom 'n reputasie geskep in die geskiedenis van Soedan as iemand wat 'n ongenaakbare en onvoorspelbare tiran is, maar ook as goedgunstig en barbaars. Die 16de eeuse Moslem-Soedanese historikus, ʿAbd al-Raḥman al-Sadi', skryf in die historiese kroniek Tarʾīkh al-Sūdān ("History of the Sudan"), van talle van die teregstellings van Sonni ʿAlī' se vriende en vyande.

Deeglik bewus van die voordele van beheer oor die Soedanese handel, het Sonni ʿAlī hom gewend tot die besetting van ryk stede in Jenne (nou Djenné) langs die Bani Riveer naby die sameloop van die Nigerrivier. Sy sewejaarlange besetting van die stad het gelei tot die onderwerping daarvan in 1473. Sonni ʿAlī het tydens sy regeertydperk die meeste van sy aandag gevestig op die aanvalle op sy koninkryk komende van veral die Mossi, die Fulani van die Dendistreek en die Tuareg. Sy goeie aanvoeling vir strategie en sy goeie gebruik van kavalerie, het hom instaat gestel om die slaankrag van die Mossi af te weer (alhoewel hy nie hulle gebied kon annekseer nie) om die die invalle van die Taureg te ontmoedig nie.

SESSIE 1 | Hoe het Sonni Ali dit reggekry om die Songhai te oorheers?

WERKBLAD

Die Wêreld in 1600

Verwys na Bron 1A.

Lees die bron met begrip.

Lees die opskrif / kontekstualisering van die bron- dit verduidelik waaroor die bron gaan.

Hierdie is voorbeelde van vlak 1 kognitiewe vrae. Dit is maklik om te beantwoord omdat die antwoorde uit die bronne aangehaal kan word.

Vraag 1.1.1

Identifiseer die Afrika-ryk waarvan die Songhai-volk weggebreek het. (1x1) (1)

Antwoord 1.1.1

Vraag 1.1.2

Waarom, volgens die bron, wou Sonni Ali die stad Jenne inneem? (1x2) (2)

Antwoord 1.1.2

Vraag 1.1.3

Noem DRIE mededingende groepe wat die Songhai-ryk tydens Sonni Ali se bewind geteister het. (3x1) (3)

Antwoord 1.1.3

SESSIE 1 | Hoe het Sonni Ali dit reggekry om die Songhai te oorheers?

WERKBLAD

Die Wêreld in 1600

Verwys na Bron 1B.

Hierdie is voorbeelde van vlak 2 kognitiewe vrae. Dit vereis dat u die inligting in die bron moet interpreteer en verduidelik.

Hierdie is INTERPRETASIE vrae.
Dit beteken jy moet die vraag ANALISEER en VERDUIDELIK deur na jou vakkennis te verwys.

Vraag 1.2.1

Waarom, dink jy, beweer sommige geskiedkundiges dat Askia nie die regmatige erfgenaam van die Songhai-ryk was nie? (1x2)(2)

Antwoord 1.2.1

Vraag 1.2.2

Watter administratiewe veranderinge het Askia Muhammed ingestel wat die Songhai-ryk noordwes Afrika laat oorheers het? (2x2)(4)

Antwoord 1.2.2

Vraag 1.2.3

Verduidelik wat bedoel word met die verwysing na ''n goue era vir Moslem-geleerdheid". (1x2)(2)

Antwoord 1.2.3

ADDENDUM MET BRONNE: Hoe het Sonni Ali dit reggekry om die Songhai te oorheers?

Verwys na die Addendum met bronne en beantwoord die vrae wat daarop volg.

Bron 1A

Hierdie is 'n aangepaste uittreksel is 'n kort lewensskets van Sonni Ali, die eerste regeerder van die Songhai-Ryk.

Sonni Ali was grootgemaak as deel van 'n eksklusiewe regeerklas, 'n vegter perderuiter. Die streek was geskik vir die teel van perde in Afrika, suid van die Sahara. Gevolglik was hy leier van 'n elite groep perderuiters waar hy instaat gestel was om die nomadiese Taureg tot in die die noorde te oorheers.

Met kavelarie en die vloot het hy talle aanvalle geloods teen die Mossi in die suide, insluitend een grrot aanval wat gestrek het tot sover as die Walatastreek, noordoos van Timbuktu. Hy het ook die Fulani van die Dendistreek ingeneem en wat later by die Ryk ingesluit was.

Onder Sonni Ali was die Songhai Ryk opverdeel in gebiede met luitenante as vertrouelinge. Tradisionele Afrika kultusse en Islam was vermeng wat gelei het tot weerstand van Moslemgeestelikes in die stede. Komplotte was gesmee teen sy regering. On at least one occasion, a group of clerics and scholars at an important Muslim center were executed for treason.

[Geneem uit: https://www.thoughtco.com/biography-sonni-ali-44234 Accessed: 10 October 2022]

Bron 1D

Hierdie aangepaste uittreksel is 'n beskrywing van hoe Sonni Ali beset verskillende stede in die Songhai.

SESSIE 1 | Hoe het Sonni Ali dit reggekry om die Songhai te oorheers?

WERKBLAD

Die Wêreld in 1600

Verwys na Bron 1C.

Hier is voorbeelde van Vlak 3 kognitiewe vrae.

Dit vereis dat jy die bewyse analiseer en ontleed om 'n gevolgtrekking te maak.

Ontleed die inhoud van die bron om tot 'n gevolgtrekking te kom oor die bruikbaarheid van die bron vir 'n geskiedkundige.

Ander voorbeelde van vlak 3-vrae sluit die bepaling van betroubaarheid, die vergelyking van bewyse en vrae rakende die beperkings van 'n bron in.

Verwys na Bron 1B en 1D om vraag 1.4 te beantwoord.

Lees Bron 1B en 1D en soek ooreenkomste.

Samel inligting in uit beide bronne wat ooreenstem.

Vraag 1.3.1	Antwoord 1.3.1
Verduidelik waarom Bron 1C vir 'n historikus bruikbaar is wat die belangrikheid en aard van die southandel gedurende die tyd van die Songhai-ryk bestudeer. (2x2) (4)	--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---

Vraag 1.4.	Antwoord 1.4.
Vergelyk Bron 1B en Bron 1D. Hoe ondersteun hulle mekaar rakende Timboektoe as 'n sentrum van Islamitiese onderrig en geletterdheid? (2x2)(4)	--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- ---

SESSIE 2: TRANSFORMASIE IN SUIDELIKE-AFRIKA NA 1750
INHOUDSKARTERING

WAT JY BEHOORT TE WEET

VOOR	TYDENS	NA
WEET HOE OPSTELVRAE GESTEL WORD. Die algemeenste soort is… **Stem jy saam met die gegewe stelling?** ‘n Stelling sal gegee word. Kandidate sal ‘n standpunt moet inneem (kies ‘n uitgangspunt vir die argument)	Oefen om ‘n inleiding te skryf. Verstaan hoe om ‘n argument te ontwikkel deur gebruik te maak van die PVVS (Punt Verduideliking Voorbeeld Skakel) metode	Pas toe wat jy geleer het deur die hele opstel te skryf.

OPSTELSKRYWE

Beplan en skryf 'n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretatiewe vaardighede.

'Moshoeshoe was suksesvol daarin om die toekoms van die Sotho-koninkryk te verseker.'

Stem jy saam met die stelling? Substansieër jou antwoord met relevante voorbeelde. [50]

METODE

VOORDAT JY BEGIN

- Onderstreep al die vraagwoorde bv., "Stem jy saam?"
- Onderstreep SLEUTELWOORDE wat uitstaan en jou lei in die skryf van jou opstel bv., "nasiebouer", "diplomaat", "Sotho-ryk"

- Skryf 'n kort skets van dit wat in jou opstel gedek gaan word bv.,
- Inleiding
- Moshesh se diplomasie
- Mafisa
- Verhouding met Trekboere
- Boere en Moshesh
- Moshesh se verhoudinge met sy bure

SESSIE 2 | TRANSFORMASIE IN SUIDELIKE-AFRIKA NA 1750

WERKBLAD

OPSTEL

Teken 'n Breinkaart.

Gebruik die kort skets van dit wat jy in jou opstel gaan sê (vorige bladsy en inhoudskaart) om 'n Breinkaart te ontwikkel wat jy as studieaantekeninge kan gebruik.

SESSIE 2 | Transformasie in Suidelike-Afrika na 1750

WERKBLAD

TRANSFORMASIE IN SUIDER-AFRIKA

Skryf 'n inleiding.

- Neem standpunt in (Kies kant)
- Gee 'n rede vir jou standpunt
- Maak 'n opsomming van dit wat jy in jou opstel gaan dek.

Hierdie is INTERPRETSIE-vrae.
Dit beteken jy moet die vraag ONTLEED en VERDUIDELIK deur na jou vakkennis te verwys.

Skryf die liggaam

- In hierdie afdeling stel jy jou standpunt en staaf dit.

- Kies bewyse uit jou aantekeninge wat jy kan gebruik om jou standpunt te staaf in die opstel.

- Onthou om te verseker dat jou paragrawe met die SLEUTELWOORDE uit die vraag skakel bv., "nasiebouer" en "diplomasie" of "bou die Sotho-ryk"

Vraag

'Moshoeshoe was suksesvol daarin om die toekoms van die Sotho-koninkryk te verseker.'

Stem jy saam met die stelling? Ondersteun jou antwoorde met relevante voorbeelde. [50]

Inleiding

Liggaam

WERKBLAD

TRANSFORMASIE IN SUIDER-AFRIKA

PVVS Metode

WENK: Bou 'n argument deur van PVVS gebruik te maak

- Punt: Maak 'n belangrike punt.
- Verduideliking: Verduidelik in meer besonderhede waaroor die hoofpunt gaan.
- Voorbeeld: Beantwoord die vraag deur inhoud te kies wat gebruik kan word om jou punt te staaf en verduidelik.
- Skakel: Maak seker dat die argument deurgaans gehandhaaf word en samehangend geskryf word.

Skryf van 'n slot

- In hierdie paragraaf moet jy die argument opsom wat gehandhaaf en ontwikkel is in die liggaam van die opstel.

Gaan hier voort met die skryf van jou opstel. Jy sal dalk aanvullende blaaie benodig.

Slot

OPSOMMING VAN VANDAG SE LES :
As jy 'n opstel skryf, onthou die volgende:

Opsomming 01

VOOR JY BEGIN
Onderstreep al die vraagwoorde bv., "Stem jy saam?"
Onderstreep SLEUTELWOORDE wat uitstaan en jou lei met die skryf van die opstel bv., "nasiebouer", "diplomaat", "Sotho-ryk"

Skryf 'n kort skets van dit wat jy in jou opstel gaan dek/bespreek.

Opsomming 02

SKRYF 'N INLEIDING
Neem standpunt in (Kies kant)
Gee 'n rede waarom jy daardie standpunt inneem
Som op wat jy in die opstel gaan dek/bespreek

Opsomming 03

SKRYF 'N LIGGAAM
- Lê jou argument voor en staaf dit.
- Kies bewyse uit jou aantekeninge wat jy kan gebruik om jou antwoord te staaf.
- Skakel die paragrawe met die SLEUTELWOORDE uit die vraag.

Opsomming 04

Ontwikkel 'n argument deur PVVS te gebruik.
Punt; Verduideliking; Voorbeeld; Skakel

Opsomming 05

Die slotparagraaf behoort die argument op te som wat deurgaans in jou opstel-liggaam gebruik word.